

Böyük Rəşidin yeni qayıdışı*

Rəşid bu millətə Tanrıının müstəsna töhfələrindən idi.

Belə nadirlər haqqında hərdən deyirlər ki, "Bu cür şəxsiyyətlər 100 ildə, 1000 ildə bir doğulur".

Doğru deyil!

Belə misilsizlər bircə dəfə gəlir dünyaya, onların tayı, bənzəri daha heç vaxt olmur!

Təsəvvür edə bilirsizimiz ikinci Rəşidi?!

Ona qismən bənzəyənlər, özünü ona bənzətməyə can atanlar ola bilər.

Olsun!

Təki elə bənzəmək istəyənlər, təqəlid etmek həvəsinə düşənlər Rəşid kimi zirvələre oxşamağa çalışınlardı. Belə olarsa gec-tez öz müstəqil ciğirlərini da tapa-caqlar və hər halda bəyənilənlər dən olacaqlar...

Amma Rəşid heç kəsə bənzəmir!

O, Azərbaycan musiqisinə gələndə bu tərzdə heç kim oxumurdu. Bu əslubu, bu yolu Azərbaycana o bağışladı.

İlahi gözəllikdə olan səsinə qovuşan cazibəli dəst-xəttilə lap ilk addımlarından hər kəsi valeh etdi.

Rəşid gəldi və elə ilk qədəmlərindən birbaşa Azərbaycan insannının ürəyinin dərinliklərinə irəliyədi, oranı özünə əbədi məskən elədi. Mehz əbədi!..

Rəşid Behbudov böyük sənətə gələndə Azərbaycanın Bülbülü vardi. O nəhənglikdə ulduzun nur saçlığı məkanda işq olub parlamaq, həm də o Zirvəni təkrarlamadan tam fərqli bir yol seçərək könüllər fatehi olmaq üçün istedadlı, hətta çox istedadlı olmaq az idi.

Ələ Mahnı Teatrına indi Rəşid Behbudovun adını daşıyan küçədəki binanın ayrılmamasını və orada əsaslı təmirə başlanması qərarını da vaxtile Heydər Əliyev vermişdi.

Heyiflər ki, ömür vəfa etmədi, təle həmin binada ürəyi istəyən

nı sevimli bəndəsi Rəşidə əta edibmiş!

Onu və bizləri xoşbəxt etmək-cün Tanrı bu lütfü göstəribmiş!

Rəşid Behbudovun bir çox oxuları var ki, dirlədikcə mat qalırsan, fikirləşirən ki, bu səs incilərini doğrudanmı insan övladı belə yaradıb, ya bu yazılar Göydən gələn ərməğandır, elə bu cür xəlq olunaraq bize hansısa savab əməllərimizə görə bəxşisə göndərilib!

Söz yox, gün gələcək ki, yaratdığı müstəsna irsə və öz möhtəşəmliyinə yaraşan abidəsi də yaranacaq.

Və o abidə burada - Bakıda, Qarabağda - Şuşada da ucalacaq. Bir çoxları deyir ki, qurucusu olduğu Mahnı Teatrının qarşısındaki heykeli də, Fəxri Xiyabandaki qəbirüstü abidəsi də əsl, tanıdığımız Rəşid deyil, onun obrazını dəqiqiliyi ilə göstərə bilmir.

Mübahisə etmirəm. Baxışlar,

yanaşmalar fərqlidir.

Amma bir həqiqət də unudulmasın ki, Rəşid kimi nəhənglərin abidəsini yaratmaq son dərəcə çətindir.

Bu səs, bu ad özü artıq abidədir...

... Dahiyanə sənəti ilə güc timsali olan bir yaradıcının namünsəb şərait qarşısında öz gücsüzlüyünü belə fağırcasına ifadə etməsi ürək incidi.

Rəşid Behbudovu sevənlərin arasında unudulmaz Heydər Əliyevin xüsusi yeri var. Rəşid Behbudovun sağlığında da, artıq həyatda olmadığı çağlarda da bu nadir siyaset və dövlətçilik nəhəngi diqqət və qayğılarını ondan heç vaxt əsirgəmədi.

Ələ Mahnı Teatrına indi Rəşid Behbudovun adını daşıyan küçədəki binanın ayrılmamasını və orada əsaslı təmirə başlanması qərarını da vaxtile Heydər Əliyev vermişdi.

Xoşbəxtidir ki, qismət onu lap cavənən 1960-ci illərin mətbuat həyatında ən sevilən və bol oxuculu olan "Bakı" axşam qəzetinə gətirib, az sonra etimad göstərərək onu ədəbiyyat və incəsənət

kimi fealiyyət göstərmək imkanını ondan əsirgədi.

Rəşid Behbudovdan yadigar qalmış səs abidələrini dinlədikcə həmişə hər dəfəki kimi sonsuz zövq ala-alə, heyran qala-qala onu da düşünürəm ki, bu incilərin bu gözəlliyyə, bu kamilliyyə çatması üçün gör vaxtında Rəşid Beh-

şobəsinə müdir təyin ediblər.

Başlayıb canlı klassiklərə mütemadi təmaslarda olmağa. Ömründə Fikrət Əmirovun, Rəsul Rzanın, Niyazinin, Əfrasiyab və Şəmsi Bədəlbəyliyin, Rəşid Behbudovun, Fırəngiz Əhmədəvanın, Müslüm Maqomayevin, Lütfiyyar İmanovun və neçə-neçə

dən sonra onlara yenidən qayıtmadıq, onları bu millətə təzədən qaytarmaq, yeni nəsillərə təzədən tanıtmaq zəruriyyəti də yaranır.

Və zəhmətkeş, yorulmaz yazarımız Fazıl sağ olsun ki, illerdər bu vəfa borcuna sədaqətlə əməl edir.

dünyası bize Fazıl Rəhmanzadənin qələmi ilə yenidən canlanır.

Fazıl Rəhmanzadənin Rəşid Behbudov haqda yazılarının bir vacib özəlliyyə ondan ibarətdir ki, bu, yalnız bir araştırma deyil.

Rəşid haqqında, inanıram ki, yaxın və uzaq sabahlarda da yeni-yeni kitablar yazılıcaq. Lakin Fazıl Rəhmanzadənin yazdığı onların hamisindən seçiləcək. Axi, Fazıl həm də şahiddir.

O, əfsanəvi sənətkarla döndənə görüşüb, Rəşid Behbudovu bir yay gecəsinin sakitliyində, bağ mövsumundə, dostların toplaşlığı mehriban məclisdə nəfəsini duyacaq qədər yaxından izləyib, ləntlərdə, yazıldarda qalmayan, elə həmin axşamın içərisində əriyib itən şirin, təkrarsız Rəşid avazında heç birimizin dinləmədiyimiz "Sənsiz"i eşidib.

On illərin müşahidələri, kitabxanalarda, arxivlərdə aparılan tədqiqatlar, onların üstüne gələn xatirələr Rəşid Behbudov ömrünə ayna tutan bu yeni kitabı yaradıb və səhifə-səhifə çəvirdikcə, mütləq etdikcə həm əziz sənətkarımızı bir az da yaxından tanıyıraq və həm də elə bil onun tanış oxuları bize yeni cilvədə təzədən qayıdır.

Fazılın kitabının hər səhifəsi insani xatirələr dünyasına çəkib aparır və həmin xatirələrin cəzəbəsi sövq etdi ki, arxivindən bu şeiri axtarır tapım.

Bu Rəşid Behbudovun həmin "İki sahil" mahnısının rüscədən bədii tərcüməsidir. Hələ bir ayrica ekvoritmik tərcümə də etmişdim.

Bunu o vaxt Rəşid müəllim xahiş etmişdi.

1970-ci illərin sonları idi. Onda Cənubi Azərbaycan mövzusu da, bu qəbil mahnılar da senzura qadağası altında idi. Amma Rəşid müəllim ümidi edirdi ki, haçansı bu mahnının sözlerini cüzi dəyişərək mütləq Azərbaycan dilində də oxumalıdır.

Nə acı ki, bu da onun gerçək-

buov nə qədər saatlar itirib, nə qədər əməklər sərf edib.

Fazıl Rəhmanzadə xoşbəxt adamdır.

Xoşbəxtidir ki, qismət onu lap cavənən 1960-ci illərin mətbuat həyatında ən sevilən və bol oxuculu olan "Bakı" axşam qəzetinə gətirib, az sonra etimad göstərərək onu ədəbiyyat və incəsənət

başqa zirvəmizin işqi qalmaqdan böyük nə səadət ola bilər!

Fazıl Rəhmanzadə vaxtılı bu sənətçilərin hər biri ilə, o sıradan elə Rəşid Behbudovla da dəfə-dəfə görüşüb, müsahibələr alıb, yazılar hazırlayıb.

Və aradan bu qədər vaxt ötəndən, o qiyəmli Vətən balaları arıq tarixin bir parçasına çevrilən-

Ömründən keçən böyükərimizi sanballı kitablarda bir daha əbədiləşdirir.

Və növbə SSRİ Xalq artisti Rəşid Behbudova yetişib.

Bədəlbəyliyin, Lütfiyyar İmanovun, Tahir Salahovun, Müslüm Maqomayevin, Ələsgər Ələkbərovun və bir çox digərlerinin ardınca indi Rəşid Behbudovun

ləşməyəcək niyyətlərindən, arzularından biri oldu.

Fazıl Rəhmanzadənin kitabı bir güc də belə xatirələri dişitməsi, yada salmasıdır.

İnanıram ki, bir zamanlar Rəşidi görmüşlər, onu tanımış, onunla temasda olmuşlar da bu kitabı vərəqlədikcə Rəşid ömrünün neçə maraqlı anı ilə bağlı epizodları yada salacaqlar.

Kaş ya özləri qələmə ala, ya da onların hər birinin yanında Fazıl kimi mötəbər qələm sahibi ola ki, bu Rəşidli anları tarixləşdir!

Fazıl Rəhmanzadənin sənət salnaməcisi olaraq millətimiz və mədəniyyətimiz qarşısında xidmətləri çıxdı. Bu kitabı ilə vətənpərvər qələm dostumuz həmin silsiliyi bir qədər də zənginləşdirir.

Rəşid müəllimin bir zarafatı yadına düşür.

Söyləyirdi ki, bizlərdən çox yaxın, elə o yazılarla siz də yaşayacaqsınız.

Düz demirdimi məgər?!

Əbədi ömürlülərin ömründən onları sevənlərə də hökmən bir dilimi, bir sovgat yetir.

Rəşidin Azərbaycan insanı ilə həmişəlik yol yoldaşı olan bahar ruhlu, yaşarı sənətindən bəhs edən bu kitabının Fazıl Rəhmanzadəyə ən dəyərli mükafatı ele odur ki, Rəşid sevənlərin məhəbbətindən bundan sonra daim ona da pay düşəcək.

Rafael HÜSEYNOV, akademik.